

เส้นทางสู่การสถาปนารัฐอิสลาม (ไอเอส) ใน ค.ศ. 2014¹

The Path to the Establishment of Islamic State (IS) in 2014

เมทีนี บุศบกอ่อน² และ ชาคริต ชุ่มวัฒนะ³

Maetinee Busabok-orn and Chakrit Choomwattana

บทคัดย่อ

ใน ค.ศ. 2003 สหรัฐฯ เข้ายึดครองอิรัก โดยมีเป้าหมายเพื่อโค่นล้มการปกครองระบอบเผด็จการของประธานาธิบดีซัดดัม ฮุสเซน การเข้าไปยึดครองดังกล่าวก่อให้เกิดการต่อต้านจากประชาชนจำนวนมากในอิรัก รวมไปถึงนักรบมุสลิมจากหลายประเทศในตะวันออกกลางที่พากันหลั่งไหลเข้าไปเพื่อต่อต้านสหรัฐฯ การต่อต้านได้มีความรุนแรงมากขึ้นเมื่อรัฐบาลอิรักที่ตั้งขึ้นมาใหม่ซึ่งมีนายนูรี อัล-มาลิกี ที่เป็นชาวชีอะห์ ขึ้นมาเป็นผู้นำ เขาดำเนินนโยบายกีดกันชาวซุนนี จึงทำให้เกิดความไม่พอใจและนำไปสู่ความขัดแย้งระหว่างสำนักคิดชีอะห์กับสำนักคิดซุนนี ความวุ่นวายที่เกิดขึ้นในอิรักนี้เปิดโอกาสให้นักรบมุสลิมรวมตัวกันขึ้นเป็นกลุ่มติดอาวุธ

กลุ่มติดอาวุธในอิรักที่โดดเด่นคือ กลุ่มที่นำโดย นายอะบู มุสอับ อัล-ซอร์กาวิ ชาวจอร์แดน ที่ต่อมาได้พัฒนาเป็นกลุ่มไอเอส ซึ่งมีฐานที่มั่นในอิรักและซีเรีย กลุ่มนี้ได้รับการสนับสนุนทางการเงินจากกลุ่มอัลกออิดะห์ แม้จะไม่ใช่ส่วนหนึ่งของกลุ่มอัลกออิดะห์ ความสัมพันธ์ระหว่างทั้งสองฝ่ายเป็นไปในเชิงผลประโยชน์มากกว่าพันธมิตรที่แท้จริง และจากการมีเป้าหมายร่วมที่มุ่งต่อต้านสหรัฐฯ และต่อสู้เพื่อชาวซุนนี ทำให้กลุ่มได้รับการสนับสนุนจากชาวซุนนีในอิรักเป็นจำนวนมาก เมื่อสหรัฐฯ ใช้สงครามต่อต้านการก่อการร้ายเพื่อจัดการกับกลุ่มติดอาวุธในอิรัก กลุ่มไอเอสในอิรักก็ต้องสูญเสียผู้นำคนสำคัญและศักยภาพในการปฏิบัติการในประเทศนี้ แต่เมื่อกลุ่มไอเอสในอิรักกำลังพยายามฟื้นฟูความเข้มแข็งขึ้นใหม่ ได้เกิดสงครามกลางเมืองขึ้นในซีเรีย ทำให้กลุ่มไอเอสในอิรักขยายตัวเข้าไปยังซีเรีย และเพื่อต่อต้านรัฐบาลซีเรียด้วย ในซีเรียกลุ่มไอเอสเติบโตขึ้นจากการได้แนวร่วม เงินทุน และอาวุธ จนสามารถยึดพื้นที่ขนาดใหญ่ที่อยู่ทั้งในอิรักและซีเรีย และประกาศตั้งรัฐอิสลามขึ้นใน ค.ศ. 2014 แต่ยังคงปฏิบัติการอย่างไร้ขีดจำกัด เต็มไปด้วยการใช้ความรุนแรง

คำสำคัญ: กลุ่มไอเอส อิรัก ซีเรีย

¹บทความนี้เป็นส่วนหนึ่งของปริญญาณิพนธ์เรื่อง พัฒนาการของกลุ่มไอเอส (IS) ในอิรักและซีเรีย ค.ศ. 2006-2017

²นิสิตระดับบัณฑิตศึกษาสาขาวิชาประวัติศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ กรุงเทพฯ

Master's degree student in History, Faculty of Social Sciences, Srinakharinwirot University, Bangkok.

³รองศาสตราจารย์ ดร. ประจักษ์ภาควิชาประวัติศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ กรุงเทพฯ

Associate Professor, Department of History, Faculty of Social Sciences, Srinakharinwirot University, Bangkok.

Corresponding author e-mail: mtinee.b@gmail.com

Article history: Received 26 March 2019, Revised 27 May 2019, Accepted 28 May 2019

Abstract

In 2003 the U.S. army occupied Iraq in order to overthrow President Saddam Hussein's authoritarian regime. This led to resistance from a large number of Iraqi people including Muslim fighters from various Middle East countries who poured into Iraq to fight against the U.S. army. The resistance became more intense when the new Iraqi government led by Prime Minister Nouri al-Maliki, a Shiite, was formed. He adopted the discrimination policy towards Sunni people. This caused discontent and conflicts between Sunnis and Shiites. The turmoil in Iraq, therefore, offered Muslim fighters opportunity to gather into various armed forces.

The prominent one was a group led by Abu Musab al-Zarqawi, a Jordanian. This group which later became IS had bases both in Iraq and Syria. Zarqawi's group obtained financial support from Al-Qaeda even though it was not a part of the latter. Their relations depended more on mutual benefits than genuine alliance. Both were opposed to U.S. and fought for Sunni people. Hence, the Sunni in Iraq supported Zarqawi's group. After U.S. adopted war on terrorism strategy in order to subjugate different armed forces in Iraq, Zarqawi's group then lost its chief leader and potency in Iraq. While it was trying to galvanize itself again, a civil war took place in Syria. The armed group then extended its activities into Syria and to oppose the Syrian government. Obtaining more fund, weapons and militiamen, the former Zarqawi's group which now adopted the title 'ISIS' became strengthened and able to capture vast areas of land located in both Iraq and Syria. In 2014, the establishment of Islamic State (IS) was then declared; operations still continued with violence and without limit.

Keywords: *Islamic State, Iraq, Syria*

บทนำ

กลุ่มรัฐอิสลามหรือไอเอส ได้ประกาศจัดตั้งรัฐอิสลามที่ปกครองด้วยกฎหมายชารีอะห์ขึ้นใน ค.ศ. 2014 ครอบคลุมพื้นที่บางส่วนของอิรักและซีเรีย โดยในอิรักนั้นสหรัฐฯ ได้เข้าไปครอบงำการจัดการปกครองมาตั้งแต่ ค.ศ. 2003 หลังล้มรัฐบาลซัดดัม ฮุซเซน (Saddam Hussein) สำเร็จ รวมถึงใช้สงครามต่อต้านการก่อการร้ายเข้าไปจัดการกับกลุ่มก่อการร้ายต่างๆ รวมถึงกลุ่มติดอาวุธหัวรุนแรงในอิรัก ทำให้เกิดการต่อต้านจากประชาชนและนักรบมุสลิมจากที่ต่างๆ ที่เข้าไปยังอิรัก รวมทั้งกลุ่มไอเอสที่เข้าไปยังอิรักเพื่อร่วมต่อต้านสหรัฐฯ ด้วย เมื่อซีเรียได้เกิดสงครามกลางเมืองขึ้นอันเป็นผลจากอิทธิพลของกระแสอาหรับสปริง (Arab Spring)⁴ ที่ทำให้เกิดความขัดแย้งระหว่างรัฐบาลซีเรียกับ

---

⁴กระแสอาหรับสปริง เริ่มขึ้นที่ประเทศตูนิเซียจากการชุมนุมของประชาชนที่ต้องการโค่นผู้นำที่เป็นเผด็จการเพื่อเปลี่ยนแปลงการปกครอง กระแสนี้ได้ขยายตัวออกไปยังหลายๆ ประเทศในตะวันออกกลางรวมไปถึงในซีเรียด้วย

ประชาชน ภาวะสงครามกลางเมืองเปิดโอกาสให้กลุ่มไอเอสในอิรักขยายตัวเข้าไปยังซีเรีย เมื่อกลุ่มไอเอสได้แนวร่วม อาวุธ เงินทุน ก็ทำให้สามารถสร้างความเข้มแข็งจนนำไปสู่การประกาศสถาปนารัฐอิสลามขึ้น และประกาศตัดความสัมพันธ์กับกลุ่มอัลกออิดะห์ ที่เคยให้การสนับสนุนกลุ่มไอเอสมาก่อน บทความนี้ต้องการศึกษาวิเคราะห์เหตุการณ์ที่ทำให้เกิดกลุ่มไอเอสจนนำไปสู่การประกาศจัดตั้งรัฐอิสลามขึ้นในเขตของประเทศอิรักและซีเรีย โดยจะศึกษาถึงบริบทที่ทำให้กลุ่มไอเอสสามารถขยายตัวได้อย่างรวดเร็ว และขึ้นมามีอิทธิพลจนเป็นที่สนใจของประชาคมโลก โดยศึกษาจากเอกสารที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ งานวิจัย บทความ หนังสือ หนังสือพิมพ์ เป็นต้น ผู้วิจัยเชื่อว่าการศึกษารื่องการขยายอิทธิพลและบทบาทของไอเอสจะเป็นแนวทางในการทำความเข้าใจสาเหตุของการเกิดขึ้นของกลุ่มติดอาวุธอิรักหลายๆ กลุ่มในตะวันออกกลางด้วย

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อสืบค้นการก่อตัวของกลุ่มไอเอสในอิรักและซีเรีย
2. เพื่อศึกษาเหตุการณ์ที่นำไปสู่การสถาปนารัฐอิสลามในอิรักและซีเรีย

ทบทวนวรรณกรรม

ในวงวิชาการไทยนั้น ไม่ปรากฏว่ามีงานวิทยานิพนธ์ที่เคยศึกษาเกี่ยวกับการสถาปนารัฐอิสลามของกลุ่มไอเอส วิทยานิพนธ์ส่วนใหญ่ที่ศึกษาเกี่ยวกับกลุ่มก่อการร้ายจะศึกษากลุ่มอัลกออิดะห์ อย่างไรก็ดี มีหนังสือและบทความที่ศึกษาเรื่อง กลุ่มรัฐอิสลามอยู่บ้างโดยนักวิชาการไทยและต่างประเทศ งานชิ้นสำคัญได้แก่

จรัญ มะลูลีม. (2557) **รัฐอิสลามในอิรักและซีเรีย** The Islamic State of Iraq and Syria (ISIS). ใน จุลสารความมั่นคงศึกษา. ฉบับที่ 149. ซึ่งศึกษาการเกิดขึ้นของกลุ่มไอซิสในอิรักและซีเรีย จนกระทั่งการโดนโจมตีจากประเทศภายนอกภูมิภาค งานชิ้นนี้อธิบายว่า กลุ่มไอซิสเป็นกลุ่มมุสลิมซุนนีที่เกิดขึ้นมาเพื่อต่อต้านสหรัฐฯ ได้รับอิทธิพลจากกลุ่มภราดรภาพมุสลิม แต่มีปฏิบัติการที่รุนแรงกว่าและสหรัฐฯ เป็นผู้ทำให้กลุ่มไอซิสและกลุ่มติดอาวุธอื่นๆ ก่อตัวขึ้นจากการทำสงครามต่อต้านการก่อการร้ายในอิรัก นอกจากนี้สหรัฐฯ ยังแทรกแซงการเมืองของอิรัก โดยตั้งคนที่สหรัฐฯ เห็นว่าน่าจะยอมรับข้อเรียกร้องของสหรัฐฯ ขึ้นมาเป็นนายกรัฐมนตรี ส่วนในซีเรีย สหรัฐฯ ได้ให้การสนับสนุนกลุ่มกบฏสายกลางเพื่อล้มรัฐบาลของประธานาธิบดีบาชาร์ อัล-อัสซาด (Bashar al-Assad) และสนับสนุนชนกลุ่มน้อยเคิร์ด (Kurds) ให้ตั้งประเทศอิสระของตนเอง โดยการส่งอาวุธให้กลุ่มกบฏสายกลางและกองทหารของเคิร์ด เพื่อต่อต้านรัฐบาลและกลุ่มไอซิส ปฏิบัติการของกลุ่มไอซิสที่รุนแรงและยึดพื้นที่จำนวนมากในอิรักและซีเรียทำให้สหรัฐฯ ประกาศให้กลุ่มไอซิสเป็นผู้คุกคามระยะยาวต่อผลประโยชน์ของสหรัฐฯ นำไปสู่การโจมตีพื้นที่ของกลุ่มไอซิสในอิรักและซีเรีย อย่างไรก็ตาม บทความนี้ไม่ได้ให้รายละเอียดการเปลี่ยนแปลงของกลุ่มมากนัก แต่เน้นไปที่บทบาทของสหรัฐฯ ในการเข้ามาแทรกแซงการเมืองของอิรัก และการพยายามล้มรัฐบาลซีเรีย นอกจากนี้รายละเอียดบางส่วนที่เกี่ยวกับพัฒนาการกลุ่มไอเอสก็แตกต่างกับข้อมูลในงานชิ้นอื่นๆ

จิตราภรณ์ จิตจร (2557) **ISIS กับการเปลี่ยนแปลงในตะวันออกกลาง** (Islamic State of Iraq and Greater Syria) ศึกษาปฏิบัติการของกลุ่มไอซิสในอิรักก่อนจะขยายตัวเข้าไปยังซีเรีย โดยอธิบายว่า กลุ่มไอซิสเป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้อิรักและซีเรียกลายเป็นรัฐล้มเหลว (Failed State) กลุ่ม

ไอซิสเป็นที่รู้จักจากความขัดแย้งในซีเรีย และมีบทบาทมากขึ้นในอิรักในช่วง ค.ศ. 2013 ต่อมาจึงประกาศตั้งรัฐอิสลาม สมาชิกกลุ่มไอซิสซึ่งมาจากหลายประเทศทั้งในตะวันออกกลางและยุโรปสามารถยึดพื้นที่ทางเหนือของอิรักและซีเรียซึ่งเป็นบริเวณยุทธศาสตร์ที่สำคัญได้ ปฏิบัติการของกลุ่มไอซิสที่ขยายตัวมากขึ้นทำให้สหรัฐฯ และอิหร่านเข้ามามีบทบาทในการต่อต้านกลุ่มไอซิส โดยสหรัฐฯ ใช้การโจมตีทางอากาศบริเวณพื้นที่ของกลุ่มไอซิส และอิหร่านได้ส่งหน่วยทหารที่เข้มแข็งที่สุดเข้ามาช่วยเหลือนิรโทษกรรมซีเรีย หนังสือเล่มนี้กล่าวถึงปฏิบัติการของกลุ่มไอซิสในพื้นที่อิรักและซีเรียและผลที่เกิดขึ้นตามมา แต่ไม่ได้ให้ข้อมูลที่ละเอียดถึงการเกิดขึ้นของกลุ่มไอซิสและปัจจัยแวดล้อมที่ทำให้กลุ่มไอซิสเติบโต

อาทิตย์ ทองอินทร์ (2559) **ขบวนการรัฐอิสลาม (Islamic State: IS)** ศึกษาขบวนการรัฐอิสลามผ่านคำสอนของศาสนาอิสลามตั้งแต่การเกิดขึ้นของขบวนการรัฐอิสลามไปจนถึงการเริ่มเป็นที่รู้จักในฐานะกลุ่มก่อการร้ายที่โหดเหี้ยมที่สุด โดยอธิบายถึง การเกิดขึ้นของขบวนการรัฐอิสลามในอิรักท่ามกลางการต่อต้านสหรัฐฯ ไปจนถึงการประกาศตั้งรัฐอิสลาม และทิศทางของขบวนการรัฐอิสลามในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ นอกจากนี้การที่ขบวนการรัฐอิสลามได้นำหลักศาสนามาตีความเพื่อสร้างความชอบธรรมให้กับปฏิบัติการของตน ซึ่งอาทิตย์ ทองอินทร์ได้พยายามยกหลักฐานเพื่อโต้แย้งการตีความดังกล่าว และได้เสนอว่า มุมมองของขบวนการรัฐอิสลามมี 2 ด้านใหญ่ๆ คือ อิสลามเผชิญหน้ากับผู้อื่นทั้งหมด (Islam versus the rest) ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงการแบ่งแยกพวกเราและพวกเขา ซึ่งขัดกับหลักคำสอนของอิสลาม และการที่ขบวนการรัฐอิสลามอ้างว่าศาสนามอบดาบให้กับชาวมุสลิม และคำสั่งให้ทำสงครามจนกว่าอัลละหะจะเป็นพระเจ้าองค์เดียวที่โลกเคารพ ซึ่งนี่เป็นข้ออ้างที่บิดเบือน นอกจากนี้มุมมองของขบวนการรัฐอิสลามต่อมุสลิมมีลักษณะแบ่งแยกอย่างชัดเจนคือ มุสลิมที่ดีในสายตาของขบวนการรัฐอิสลามคือ มุสลิมที่เข้าร่วมในปฏิบัติการส่วนต่างๆ เท่านั้น ส่วนมุสลิมที่ไม่ได้เข้าร่วมกับขบวนการรัฐอิสลามจะถูกมองว่าเป็นศัตรู ซึ่งมุมมองของขบวนการรัฐอิสลามต่อมุสลิมนี้ทำให้เห็นว่าไม่ได้เป็นไปตามแนวทางของศาสนา แต่หนังสือเล่มนี้ไม่ได้ให้รายละเอียดเชิงลึกเกี่ยวกับพัฒนาการก่อนที่จะมาเป็นกลุ่มไอซิส

Gerges (2017) **ISIS a History** หนังสือเล่มนี้ได้ศึกษาถึงการเกิดขึ้นของกลุ่มไอซิสในอิรักและซีเรียที่มาจากสถานการณ์ความรุนแรงของทั้งสองประเทศ โดยมีปัจจัยที่ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงของกลุ่มในช่วงเวลาต่างๆ โดยเริ่มจากสงครามอิรักใน ค.ศ. 2003 และสงครามกลางเมืองซีเรียใน ค.ศ. 2011 ซึ่งสถานการณ์ดังกล่าวทำให้กลุ่มไอซิสสามารถขยายตัวได้อย่างรวดเร็ว รวมไปถึงความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มไอซิสกับกลุ่มอัลกออิดะห์ที่เคยให้การสนับสนุน แต่ต่อมาได้เกิดความขัดแย้งระหว่างทั้งสองฝ่ายจนนำไปสู่การประกาศตัดความสัมพันธ์ ซึ่งหนังสือเล่มนี้ได้ให้ข้อมูลที่ค่อนข้างละเอียด แต่มีบางส่วนที่เกี่ยวกับกระบวนการก่อตัวของกลุ่มไอซิสที่หนังสือเล่มนี้ไม่ได้กล่าวถึง

Khasraw (2014) **The Rise and Fall of the Islamic State of Iraq and Al-Sham (Levant) ISIS** ได้กล่าวถึงกลุ่มไอซิสว่าเป็นกลุ่มที่พัฒนามาจากกลุ่มอัลกออิดะห์ ซึ่งได้แยกตัวออกมาและกลายเป็นกลุ่มติดอาวุธหัวรุนแรงที่สุด โดยมีแหล่งเงินทุนจากการขายน้ำมัน และการก่ออาชญากรรม มีเป้าหมายในการตั้งรัฐอิสลามและการกำจัดอิทธิพลของชาติตะวันตก ในซีเรียกลุ่มไอซิสมีความสัมพันธ์กับกลุ่มแนวหน้าอัล-นุสรา (al-Nusra front, Jabhat al-Nusra) โดยให้การสนับสนุนกลุ่มแนวหน้าอัล-นุสรา แต่ต่อมาได้เกิดความขัดแย้งกันจนนำไปสู่การตัดความสัมพันธ์กัน บทความนี้เสนอประเด็นที่ผู้เขียนระบุว่ากลุ่มไอซิสเป็นส่วนหนึ่งของกลุ่มอัลกออิดะห์ และมีความสัมพันธ์กับกลุ่มแนวหน้า

อัล-นุสรา ซึ่งต่างจากการสำรวจข้อมูลของผู้วิจัย นอกจากนี้บทความยังไม่ได้ให้ข้อมูลโดยละเอียดถึง การเกิดขึ้นของกลุ่มไอเอสแต่อย่างใด

ขอบเขตของการวิจัย

งานวิจัยนี้ศึกษาถึงความเป็นมาของการเกิดขึ้นของกลุ่มไอเอสในอิรักที่มีผลมาจากสงคราม อิรักใน ค.ศ. 2003 จากนั้นจึงขยายตัวเข้าไปยังซีเรีย โดยอาศัยสงครามกลางเมืองซีเรีย ทำให้กลุ่มไอเอส สามารถสร้างความแข็งแกร่งจากการระดมแนวร่วม อาวุธและเงินทุน จนกระทั่งประกาศตั้งรัฐอิสลาม (Islamic State) ขึ้นใน ค.ศ. 2014 และใช้ชื่อกลุ่มว่า กลุ่มไอเอส (IS)

ผลการวิจัย

จากการวิจัยพบว่า สภาพการณ์ในอิรักตั้งแต่การรุกรานอิรักของสหรัฐฯ ใน ค.ศ. 2003 และการเกิดสงครามกลางเมืองซีเรีย ใน ค.ศ. 2011 เป็นปัจจัยสำคัญต่อการก่อตัวของกลุ่มไอเอส และนำไปสู่พัฒนาการของกลุ่มไอเอสอันก่อความวิตกหวาดกลัวสำหรับชาวโลกตามเป้าหมายและ ยุทธศาสตร์ของกลุ่ม การศึกษาสภาพการณ์ในอิรักและซีเรียในช่วงเวลาดังกล่าวตั้งแต่ ค.ศ. 2003-2014 ทำให้ เข้าใจบริบทที่ส่งผลต่อการเติบโตของกลุ่ม ซึ่งทำให้กลุ่มไอเอสสร้างความแข็งแกร่งจนสามารถยึดพื้นที่ ขนาดใหญ่ในอิรักและซีเรียจนสถาปนารัฐอิสลามขึ้นได้สำเร็จในช่วงระยะเวลาหนึ่ง

1. สภาพการณ์อิรักใน ค.ศ. 2003 ที่ทำให้เกิดกลุ่มไอเอส

การเข้ายึดครองอิรักของกองทัพสหรัฐฯ และการตั้งรัฐบาลนายนูรี อัล-มาลิกี (Nouri al-Maliki) ที่เป็นมุสลิมสายซุนนีขึ้นเป็นนายกรัฐมนตรี นำมาสู่การเกิดกระแสความไม่พอใจต่อทั้งสหรัฐฯ และรัฐบาลอิรักจากชาวซุนนีที่เคยมีอำนาจในสมัยประธานาธิบดีซัดดัม ฮุสเซน เกิดการเดินขบวน ประท้วงตามสถานที่ราชการ ซึ่งการประท้วงขยายไปในหลายๆ พื้นที่ทั่วอิรัก การประท้วงได้รุนแรง มากขึ้นเมื่อรัฐบาลมาลิกีใช้กำลังเข้าปราบปรามกลุ่มผู้ประท้วง สถานการณ์ในอิรักจึงได้พัฒนาไปสู่ สงครามกลางเมืองที่เป็นความขัดแย้งทางสำนักคิดระหว่างซุนนีและชีอะห์ ความวุ่นวายที่เกิดขึ้น ในอิรักทำให้เกิดการหลั่งไหลของนักรบมุสลิมเข้าไปยังอิรักเพื่อต่อต้านสหรัฐฯ และต่อสู้เพื่อชาวซุนนี โดยนักรบมุสลิมเหล่านี้ได้รวมตัวขึ้นเป็นกลุ่มติดอาวุธหลายกลุ่ม ซึ่งกลุ่มที่มีบทบาทในอิรักที่ต่อมาได้ พัฒนาเป็นกลุ่มไอเอส มีพัฒนาการดังนี้

1.1 กลุ่มญะมาอัต อัล-เตาฮีด วัล-ญูฮาด (Jama'at al-Tawhid wal-Jihad)

กลุ่มญะมาอัต อัล-เตาฮีด วัล-ญูฮาด หรือองค์กรแห่งเอกภาพในการศรัทธาและการ ญูฮาด (The Organization of Monotheism and Jihad - TJ) ซึ่งเป็นกลุ่มที่พัฒนามาเป็นกลุ่มไอเอส โดยเป็นกลุ่มติดอาวุธที่เกิดจากการรวมตัวของนักรบในอิรัก โดยมีเป้าหมายเพื่อต่อต้านการยึดครอง ของสหรัฐฯ มีปฏิบัติการครั้งแรกเมื่อวันที่ 7 สิงหาคม ค.ศ. 2003 ด้วยการระเบิดสถานทูตจอร์แดนใน กรุงแบกแดด (Fishman, 2006: online) และโจมตีสำนักงานใหญ่แห่งสหประชาชาติในกรุงแบกแดด ทำให้แซร์จีโอ วีเอรียา เดอ เมลโล (Sérgio Vieira de Mello) ทูตพิเศษของสหประชาชาติประจำอิรัก เสียชีวิต เหตุการณ์นี้ทำให้มีผู้เสียชีวิตและบาดเจ็บเป็นจำนวนมาก นอกจากนี้ยังมีการระเบิดพลีชีพอีก หลายครั้ง (ไวส์, 2558: 59) การเกิดขึ้นของกลุ่มญะมาอัต อัล-เตาฮีด วัล-ญูฮาด นอกจากก่อความ เสียหายแล้วยังได้ทำให้เกิดความหวาดกลัวเพิ่มมากขึ้นในอิรักด้วย

อันที่จริง กลุ่มญะมาอัต อัล-เตาฮีด วัล-ญิฮาดได้มีพัฒนาการมาก่อนหน้า ค.ศ. 2003 โดยผูกอยู่กับผู้นำคือ นายอะบู มุสอับ อัล-ซอร์กาวิ (Abu Musab al-Zarqawi) ชาวจอร์แดนที่มีเครือข่ายนักรบมุสลิมกว้างขวาง เขาได้รับการสนับสนุนทางการเงินจากโอซามะ บิน ลาเดน (Osama bin Laden) ผู้นำกลุ่มอัลกออิดะห์ประมาณ 200,000 ดอลลาร์สหรัฐ เพื่อใช้ในการตั้งค่ายฝึกทหารที่เมืองเฮรัต (Herat) ชายแดนอัฟกานิสถาน-อิหร่าน ใน ค.ศ. 2000 ค่ายนี้ได้ฝึกนักรบจาก จอร์แดน ปาเลสไตน์ เพื่อสร้างกองกำลัง ญุนด์ อัชชาม (Jund Ash-Sham) ให้ปฏิบัติการก่อการร้ายในประเทศอิสราเอล ปาเลสไตน์ จอร์แดน และประเทศอาหรับอื่นๆ โดยมีเป้าหมายเพื่อเปลี่ยนแปลงการปกครอง ปฏิบัติการที่โดดเด่น เช่น การลอบสังหารลอเรนซ์ ไมเคิล โฟลีย์ (Laurence Michael Foley) เจ้าหน้าที่สหรัฐฯ ในกรุงอัมมานเมื่อ ค.ศ. 2002 ผลงานของทหารจากค่ายฝึกนี้สร้างความพอใจให้แก่ บิน ลาเดนเป็นอย่างมาก จึงได้เรียกตัวซอร์กาวิกลับไปยังสำนักงานกลุ่มอัลกออิดะห์เพื่อปฏิญาณเข้าเป็นสมาชิก แต่เนื่องจากซอร์กาวิและบิน ลาเดนมีทัศนคติและมุมมองต่อการทำญิฮาดที่แตกต่างกัน ซอร์กาวิจึงปฏิเสธการเข้าเป็นสมาชิกกลุ่มอัลกออิดะห์ แต่ยังคงความสัมพันธ์ระหว่างกันไว้เพื่อผลประโยชน์ และการสนับสนุนทางการเงินต่อไป (ไวสส์. 2558: 42)

ภาพที่ 1: นายอะบู มุสอับ อัล-ซอร์กาวิ ผู้ก่อตั้งกลุ่มไอเอส
ที่มา: O'Connell (2006)

ความสัมพันธ์ระหว่างซอร์กาวิกับกลุ่มอัลกออิดะห์เป็นไปในเชิงของผลประโยชน์มากกว่าจะเป็นเรื่องของอุดมการณ์และแนวทางปฏิบัติ เนื่องมาจากความแตกต่างทางอุดมการณ์และวิธีปฏิบัติการเพราะเป้าหมายของซอร์กาวิคือ มุสลิมที่เห็นต่างกับแนวคิดของเขา โดยเฉพาะชาวชีอะห์ ถูกมองว่าเป็นพวกนอกศาสนา โดยถือว่าเป็นศัตรูระยะใกล้ ซอร์กาวิถือว่า “การละทิ้งศาสนาถือเป็น การละเมิดที่ยิ่งใหญ่มากกว่าการปฏิเสธความเชื่อแบบดั้งเดิม และพวกนอกศาสนาถือเป็นศัตรูที่สำคัญ ในขณะที่ต่อสู้กับศัตรูระยะไกล อาจเป็นโอกาสให้ศัตรูระยะใกล้ทำร้ายชาวมุสลิม จึงต้องโจมตีศัตรูระยะใกล้ก่อน” (Fishman. 2006: online) ส่วนเป้าหมายของบิน ลาเดนคือ สหรัฐฯ ซึ่งถือเป็นศัตรูระยะไกลเนื่องจากสหรัฐฯ ให้การสนับสนุนทางการเงินแก่รัฐอาหรับอื่นๆ ชายอาหรับให้ เป็นแหล่งอำนาจทางการเมืองของพวกนอกศาสนา ดังนั้น บิน ลาเดนจึงจัดลำดับความสำคัญว่าต้องโจมตีสหรัฐฯ เป็นอันดับแรก ความแตกต่างดังกล่าวนี้เป็นส่วนหนึ่งทำให้ความสัมพันธ์ระหว่างทั้ง 2 ฝ่ายค่อนข้างอ่อนแอ

ในวันที่ 24 เมษายน ค.ศ. 2004 ซอร์กาวิได้ตั้งกลุ่มติดอาวุธขึ้นในอิรัก โดยรวมนักรบจากค่ายฝึกทหารของเขา และกลุ่มติดอาวุธอื่นๆ ในอิรักจัดตั้ง กลุ่มญะมาอัต อัล-เตาฮีด วัล-ญูฮาด ขึ้น โดยมีสำนักงานใหญ่อยู่ที่เมืองฟาหลูจาห์ (Fallujah) มีนักรบประมาณ 500 คนและมีนักรบอยู่ตามเมืองต่างๆ อีกได้แก่ ในกรุงแบกแดด (Baghdad) ประมาณ 50 คน ในอันบาร์ (Anbar) ประมาณ 60 คน ในโมซูล (Mosul) ประมาณ 400 คน ในซะมรราะห์ (Samara) ประมาณ 50 คน ในดียารา (Diyara) ประมาณ 80 คน และ อัล-ควิม (al-Qaim) ซึ่งเป็นเมืองที่ติดกับชายแดนซีเรียมีประมาณ 150 คน (Gerges. 2017: 65) สมาชิกส่วนใหญ่จะได้รับการฝึกจากค่ายที่เมืองคุรมา (Khurma) ซึ่งค่ายนี้นอกจากการฝึกทหารแล้ว ยังทำหน้าที่จัดหาที่พักสำหรับนักรบที่เข้ามาใหม่รวมถึงนักรบจากอัฟกานิสถานและเลอแวนต์⁵ ด้วย นอกจากนี้ยังมีการรับสมัครนักรบจากที่ต่างๆ โดยเฉพาะจากเมืองบิลาด อัล-ชาม (Bilad al-Sham) ในซีเรีย โดยมีนายสุไลมาน กาลิด ดาวิซ (Sulayman Khalid Darwish) หรือที่รู้จักกันในชื่อ อะบู อัล-กาดียา (Abu al-Ghadiya) ชาวซีเรียที่มีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับซอร์กาวิทำหน้าที่รับผิดชอบในการเคลื่อนย้ายนักรบจากซีเรียเข้าสู่อิรัก (Moubayed. 2006: online) นอกจากนี้กาดียา ยังเป็นผู้จัดหาเงินทุนและอาวุธให้กับกลุ่มญะมาอัต อัล-เตาฮีด วัล-ญูฮาด เพื่อใช้ในปฏิบัติการต่อต้านกองทัพสหรัฐฯ ประเทศพันธมิตรของสหรัฐฯ และประชาชนอิรักด้วย (U.S. Department of the Treasury. 2005: online)

การสนับสนุนทางการเงินและอาวุธทำให้กลุ่มญะมาอัต อัล-เตาฮีด วัล-ญูฮาด สามารถขยายตัวได้อย่างรวดเร็ว แม้กลุ่มนี้จะมีขนาดเล็กเมื่อเทียบกับกลุ่มก่อการร้ายทั้งหมดในอิรัก แต่ปฏิบัติการของกลุ่มคิดเป็นร้อยละ 42 ของการก่อการร้ายด้วยระเบิดพลีชีพทั้งหมด ซึ่งถือเป็นวิธีการก่อเหตุที่สร้างความเสียหายมาก (ไวส์. 2558: 61) จากปฏิบัติการทำให้กลุ่มญะมาอัต อัล-เตาฮีด วัล-ญูฮาด เป็นหนึ่งในกลุ่มติดอาวุธที่สร้างความเสียหายมากที่สุดกลุ่มหนึ่ง ผลงานของกลุ่มได้สร้างความพอใจให้กับกลุ่มอัลกออิดะห์ในฐานะผู้ให้การสนับสนุนและต้องการให้กลุ่มญะมาอัต อัล-เตาฮีด วัล-ญูฮาด เข้าเป็นสาขาของกลุ่มอัลกออิดะห์ในอิรัก

1.2 กลุ่มตันซิม กออิดะ อัล-ญูฮาด ฟิ บิลาด อัล-รอฟีดาน (Tanzim Qaidat al-Jihad fi Bilad al-Rafidayn)

กลุ่มตันซิม กออิดะ อัล-ญูฮาด ฟิ บิลาด อัล-รอฟีดาน หรือองค์กรแห่งฐานการญูฮาด ในประเทศแห่งสองแม่น้ำ (The Organization of Jihad's Base in the Country of the Two Rivers - TQJBR) ซึ่งเปลี่ยนชื่อมาจากกลุ่มญะมาอัต อัล-เตาฮีด วัล-ญูฮาดในเดือนตุลาคม ค.ศ. 2004 การเปลี่ยนชื่อกลุ่มทำให้หลายฝ่ายมองว่าซอร์กาวิและกลุ่มตันซิม กออิดะ อัล-ญูฮาด ฟิ บิลาด อัล-รอฟีดานได้เข้าเป็นสาขาหนึ่งของกลุ่มอัลกออิดะห์แล้ว และการที่สื่อตะวันตกได้เรียกกลุ่มนี้ว่าเป็นกลุ่มอัลกออิดะห์แห่งอิรัก (al-Qaeda in Iraq - AQI) ทำให้เป็นที่เข้าใจกันในวงกว้างว่าปฏิบัติการของกลุ่มในอิรักนั้นอยู่ภายใต้กลุ่มอัลกออิดะห์ (Fishman. 2006: online) แม้ว่าซอร์กาวิจะไม่เคยเรียกกลุ่มตนเองว่ากลุ่มอัลกออิดะห์เลยก็ตาม ผู้วิจัยใคร่ตั้งข้อสังเกตว่าการเปลี่ยนชื่อกลุ่มไปเป็น กลุ่มตันซิม กออิดะ อัล-ญูฮาด ฟิ บิลาด อัล-รอฟีดานนั้นน่าจะเป็นการสื่อถึงแนวร่วมและการสนับสนุนต่างๆ

⁵เลอแวนต์ หมายถึง ดินแดนทางฝั่งตะวันออกของทะเลเมดิเตอร์เรเนียน ครอบคลุมพื้นที่ประเทศอิรัก ซีเรีย เลบานอน ไชปรัส อิสราเอล ปาเลสไตน์ จอร์แดน และบางส่วนของตุรกี

ที่มาจากซีเรีย [ทั้งอิรักและซีเรียเป็นดินแดนที่แม่น้ำไทกริส (Tigris) ยูเฟรติส (Euphrates) ไหลผ่าน] ด้วยการสนับสนุนทางการเงินและนักรบที่กาดียาส่งจากซีเรียเข้าไปอิรัก หลังจากเปลี่ยนชื่อกลุ่มแล้ว ซอร์กาวิได้เริ่มปฏิบัติการที่ฟาลูจาห์ในเดือนพฤศจิกายน ค.ศ. 2004 โดยมุ่งโจมตีพลเรือน กองกำลัง ความมั่นคงอิรัก และกองกำลังนานาชาติ ทำให้ทหารสหรัฐฯ จำนวนมากเข้าสู่ฟาลูจาห์เพื่อจัดการกับ กลุ่มต้นซิม กอฮิดะ อัล-ญิฮาด ฟี บิลาต อัล-รอฟีดาน การโจมตีของทหารสหรัฐฯ ทำให้กลุ่มกระจาย ไปอยู่ตามที่ต่างๆ ทั่วอิรัก เท่ากับว่าอุดมการณ์ของซอร์กาวิได้แพร่ขยายไปยังส่วนต่างๆ ของประเทศ โดยเฉพาะในพื้นที่ที่มีการต่อต้านสหรัฐฯ สูงอย่างเช่น จังหวัดอันบาร์

ปฏิบัติการของกลุ่มต้นซิม กอฮิดะ อัล-ญิฮาด ฟี บิลาต อัล-รอฟีดาน ต่อเป้าหมาย ที่มองว่าเป็นศัตรูนั้นใช้ความรุนแรงเช่น การลักพาตัว การช่มโจมตี การใช้ระเบิดพลีชีพ ระเบิดยาน พาหนะ และการประหารชีวิต ซึ่งล้วนสร้างความหวาดกลัวแก่ประชาชนชาวอิรัก จนนำไปสู่การต่อต้าน จากชาวอิรัก โดยเกิดการรวมตัวขึ้นเป็นกลุ่มอัล-ซาวาห์ (al-Sawah)⁶ ของชาวซุนนีที่ได้รับการสนับสนุน ทางการเงินและอาวุธจากสหรัฐฯ ในการก่อจลาจลต่อต้านกลุ่มต้นซิม กอฮิดะ อัล-ญิฮาด ฟี บิลาต อัล-รอฟีดาน การต่อต้านนี้เริ่มขึ้นในจังหวัดอันบาร์ซึ่งเป็นเมืองของชาวซุนนีก่อนจะขยายตัวออกไปยัง หลายๆ พื้นที่ของประเทศ (Synovitz. 2009: online) ปฏิบัติการของขบวนการนี้ทำให้ซอร์กาวิพบกับการต่อต้านจากชาวซุนนีเป็นครั้งแรก และทำให้เห็นว่าเป้าหมายของซอร์กาวิที่จะก่อให้เกิดสงคราม ระหว่างชาวชีอะห์กับซุนนี ได้เปลี่ยนเป็นสงครามระหว่างชาวซุนนีด้วยกันเอง (Gerges. 2017: 88)

ปฏิบัติการที่ใช้ความรุนแรงของขบวนการของซอร์กาวิที่มุ่งก่อให้เกิดความเสียหาย จำนวนมาก ทำให้สหรัฐฯ ประกาศให้กลุ่มต้นซิม กอฮิดะ อัล-ญิฮาด ฟี บิลาต อัล-รอฟีดาน เป็นกลุ่ม ก่อการร้าย ที่เป็นภัยต่อความมั่นคงของสหรัฐฯ โดยผู้นำกลุ่มอย่างซอร์กาวิมีค่าหัวถึง 25 ล้านดอลลาร์ สหรัฐ และนำไปสู่การใช้สงครามต่อต้านการก่อการร้ายเพื่อเข้าไปปราบปราม โดยในวันที่ 7 มิถุนายน ค.ศ. 2006 ที่หลบภัยของซอร์กาวิที่ใกล้กับเมืองบาคุบา (Baquba) ทางเหนือของกรุงแบกแดด ถูกโจมตี โดยปฏิบัติการทางอากาศของสหรัฐฯ การโจมตีนี้ทำให้ซอร์กาวิและที่ปรึกษาทางจิตวิญญาณของ ซอร์กาวิเสียชีวิตในทันที อย่างไรก็ตามแม้ว่าซอร์กาวิและสมาชิกบางส่วนเสียชีวิตลงแล้ว แต่ก็ไม่ได้ทำให้ อิทธิพลของกลุ่มต้นซิม กอฮิดะ อัล-ญิฮาด ฟี บิลาต อัล-รอฟีดานในอิรักหมดไป แต่ได้พัฒนาไปเป็น กลุ่มรัฐอิสลามแห่งอิรัก

1.3 กลุ่มรัฐอิสลามแห่งอิรัก (Islamic State of Iraq: ISI)

กลุ่มรัฐอิสลามแห่งอิรัก หรือไอเอสไอ เกิดจากการรวมกันระหว่างกลุ่มต้นซิม กอฮิดะ อัล-ญิฮาด ฟี บิลาต อัล-รอฟีดาน กับกลุ่มติดอาวุธในอิรักที่มีแนวคิดคล้ายๆ กันอีก 7 กลุ่ม ขึ้นเป็น สภา ชูรอ มุญาฮิดีน (Mujahideen Shura Council) ทั้งนี้ เพื่อปรับภาพลักษณ์ของกลุ่มให้มีความเป็นอิรัก มากขึ้นภายใต้การนำของอะบู โอมาร์ อัล-บัฆดาดี (Abu Omar al-Baghdadi) ชาวอิรักและมีรองผู้นำ คือ อะบู อัยยูบ อัล-มัสรี (Abu Ayyub al-Masri) ชาวอียิปต์ กลุ่มไอเอสไอยังคงดำเนินยุทธศาสตร์ใน การปฏิบัติงานและกำหนดเป้าหมายเหมือนกับในสมัยของซอร์กาวิคือ การมุ่งเป้าไปยังชาวชีอะห์และ ชาวซุนนีที่ทำงานให้กับรัฐบาลชีอะห์ของอิรัก โดยมุ่งโจมตีเป้าอ่อน (soft target) หรือเป้าหมายที่ไม่มี การป้องกัน เช่น บ้านพัก สถานที่ทั่วไป ยานยนต์ ประชาชน โดยเน้นการวางระเบิดรถยนต์ ซึ่งสร้างความเสียหายรวมถึงมีผู้เสียชีวิตเป็นจำนวนมาก

⁶ชื่อตะวันตกเรียกกลุ่มอัล-ซาวาห์ว่า Awakening Councils หรือ Sons of Iraq

ปฏิบัติการที่เต็มไปด้วยความรุนแรงของกลุ่มไอเอสทำให้เกิดการตอบโต้จากกลุ่มอัล-ชวาวห์ กองกำลังความมั่นคงอิรัก และสหรัฐฯ การตอบโต้กลุ่มไอเอสอินนี้ทำให้สมาชิกเสียชีวิตประมาณ 2,400 คนและถูกจับประมาณ 8,800 คน ใน ค.ศ. 2008 และปีต่อมาสหรัฐฯ ให้การสนับสนุนทางการเงินต่อกองกำลังซุนนี่กลุ่มต่างๆ เพื่อให้ต่อสู้กับกลุ่มไอเอส ซึ่งกลุ่มซุนนี่ที่สหรัฐฯ ให้การสนับสนุนนี้เป็นกลุ่มที่เคยเข้าร่วมกับกลุ่มก่อความไม่สงบเพื่อต่อต้านการรุกรานของสหรัฐฯ มาก่อนเช่นกัน (อาทิพย์ ทองอินทร์. 2559: 52) จนกระทั่งใน ค.ศ. 2010 ปฏิบัติการร่วมระหว่างกลุ่มอัล-ชวาวห์ กองกำลังความมั่นคงอิรัก และสหรัฐฯ ทำให้กลุ่มไอเอสโผล่คืบคลาน เนื่องจากภารกิจตีด้วยอากาศยานของสหรัฐฯ ใ้ฐานที่มั่นของกลุ่มบริเวณใกล้เมืองตีกริต (Tikrit) บ้านเกิดของอดีตประธานาธิบดีซัดดัม ทำให้สมาชิกกลุ่มไอเอสไอ โดยเฉพาะโอมาร์ อัล-บักดาดี และมัสนี สองผู้นำของกลุ่มไอเอสไอเสียชีวิตในวันที่ 18 เมษายน ค.ศ. 2010

การเสียชีวิตของผู้นำกลุ่มไอเอสไอ ไม่ได้ทำให้กลุ่มไอเอสไอหมดบทบาทลง กลุ่มยังคงปฏิบัติการทางทหารในพื้นที่ต่างๆ และยังคงรักษาเครือข่ายกลุ่มติดอาวุธไว้ได้ ภายใต้การนำของผู้นำคนใหม่อย่างอะบู บักร อัล-บักดาดี (Abu Bakr al-Baghdadi) ที่ขึ้นมาเป็นผู้นำจากการแต่งตั้งของสภาชูรอ มุญาฮิดีน หลังการโจมตีของกองกำลังร่วมที่ทำให้กลุ่มไอเอสไอประสบกับปัญหาการขยายตัวปฏิบัติการทางทหารลดน้อยลง และสมาชิกบางส่วนกระจายไปยังซีเรีย การไม่สามารถฟื้นตัวได้อย่างเต็มที่เนื่องมาจากความเสียหายจากการโดนโจมตีและการที่สหรัฐฯ ยังคงกองกำลังทหารไว้ในพื้นที่ แต่เมื่อสหรัฐฯ ถอนทหารออกไปใน ค.ศ. 2011 ทำให้กลุ่มไอเอสไอเริ่มฟื้นตัวขึ้น ประกอบกับในเดือนธันวาคม ค.ศ. 2012 เกิดการประท้วงของชาวซุนนี่ในจังหวัดอันบาร์ต่อนโยบายของรัฐบาลมาลิกี่ที่กีดกันชาวซุนนี่และถูกวิจารณ์ว่าเป็นเผด็จการที่เลวร้ายที่สุด ทางอิรักจึงเข้าปราบปรามกลุ่มผู้ประท้วงด้วยความรุนแรง อันนำไปสู่การตอบโต้ของชาวซุนนี่โดยมีเป้าหมายเป็นชาวซีอะห์ก่อนจะขยายไปยังพื้นที่ต่างๆ เช่น เมืองโมซูล และกรุงแบกแดด (ไวสส์. 2558: 149)

ความวุ่นวายที่เกิดขึ้นนี้ได้เปิดโอกาสให้กลุ่มไอเอสไอกลับเข้าไปยังจังหวัดอันบาร์อีกครั้งและฟื้นตัวขึ้นได้อย่างรวดเร็ว โดยการนำเสนอเป้าหมายในการต่อสู้เพื่อชาวซุนนี่อันเป็นการระดมแนวร่วมและการสนับสนุนจากชาวซุนนี่ โดยอะบู บักร อัล-บักดาดี ได้วางยุทธศาสตร์เพื่อฟื้นความเข้มแข็งของกลุ่มไว้ 2 แนวทางคือ การทำลายกำแพง (Breaking Wall) และการระดมหนักรบ (Soldiers' Harvest) ซึ่งยุทธศาสตร์ทั้ง 2 แนวทางจะปฏิบัติการแยกออกจากกัน โดยเริ่มที่ยุทธศาสตร์ทำลายกำแพง ใน ค.ศ. 2012-2013 เพื่อเป็นการเร่งช่วยสมาชิกกลุ่มไอเอสไอและเครือข่ายกลุ่มติดอาวุธออกจากเรือนจำ และ ตามด้วยการใช้ยุทธศาสตร์การระดมหนักรบ โดยกระตุ้นให้เกิดการใช้ความรุนแรงต่อเป้าหมายที่เป็นชาวซีอะห์ และสร้างกองกำลังหนักรบจากสมาชิกที่ช่วยเหลือออกมาจากเรือนจำ โดยมีเป้าหมายโจมตีกองกำลังความมั่นคงอิรักและเจ้าหน้าที่รัฐบาล นอกจากนี้ยังได้เข้าควบคุมพื้นที่สำคัญในอิรัก เช่น ดิยาลา โมซูล นินาวา (Ninawa) ซึ่งเป็นพื้นที่ชายแดนระหว่างอิรักกับซีเรีย (Lewis. 2013: online) การดำเนินยุทธศาสตร์ของ อะบู บักร อัล-บักดาดี ทำให้กลุ่มไอเอสไอฟื้นความเข้มแข็งได้อย่างรวดเร็ว

2. สภาพการณ์ในซีเรียกับการเติบโตของกลุ่มไอเอสไอ

ใน ค.ศ. 2011 ที่ซีเรียได้เกิดการชุมนุมต่อต้านรัฐบาลอย่างสงบที่เมืองดาร์อา (Daraa) ซึ่งเป็นผลมาจากอิทธิพลของกระแสอาหรับสปริง แต่เมื่อรัฐบาลใช้กำลังในการจัดการกับกลุ่มผู้ชุมนุม

ทำให้เกิดการตอบโต้ด้วยความรุนแรงและขยายตัวออกไปยังพื้นที่อื่นๆ ในซีเรีย นอกจากนี้ยังเกิดการรวมตัวของผู้ชุมนุมและทหารแปรพักตร์ขึ้นเป็น กองทัพปลดปล่อยซีเรีย (Free Syrian Army: FSA) โดยมีเป้าหมายเพื่อ ขับไล่ประธานาธิบดีอัส-อัสซาด ลงจากตำแหน่ง

สถานการณ์ในซีเรียที่เต็มไปด้วยความรุนแรงนั้นได้นำไปสู่การเกิดสงครามกลางเมืองขึ้น ซึ่งเป็นความขัดแย้งระหว่างรัฐบาลซีเรียกับฝ่ายต่อต้านรัฐบาลที่นำโดยกองทัพปลดปล่อยซีเรีย สงครามกลางเมืองซีเรียได้เปิดโอกาสให้กลุ่มติดอาวุธหลายกลุ่มเข้าไปในประเทศบริเวณจังหวัดอิดลิบ (Idlib) อะเลปโป (Aleppo) และดินแดนส่วนอื่นๆ เมืองฮามา (Hama) ได้กลายเป็นที่ตั้งของฝ่ายต่อต้านรัฐบาล ซึ่งในซีเรียมีกลุ่มต่อต้านรัฐบาลทั้งหมดประมาณ 21 กลุ่มที่หลั่งไหลมาจากประเทศต่างๆ กลุ่มไอเอสโอก็เป็นหนึ่งในกลุ่มติดอาวุธที่เข้าไปยังซีเรียเพื่อร่วมต่อต้านรัฐบาลซีเรียด้วย

2.1 กลุ่มรัฐอิสลามแห่งอิรักและซีเรีย (Islamic State of Iraq and Syria: ISIS)

อะบู บักร อัล-บัฆดาดี ผู้นำกลุ่มไอเอสโอในขณะนั้น ได้ขยายขอบเขตปฏิบัติการของกลุ่มเข้าไปยังซีเรีย โดยอาศัยความวุ่นวายทางการเมืองในการเข้าไปตั้งฐานที่มั่น ด้วยความช่วยเหลือจากนักรบของกลุ่มแนวหน้าอัล-นุสรา⁷ (Jabhat al-Nusra: JN) ที่มีความสัมพันธ์อันดีกับอะบู บักร อัล-บัฆดาดี กลุ่มไอเอสโอสามารถยึดเมืองดีร์ เอซ-ซอร์ (Deir ez-zor) ได้เป็นเมืองแรก ตามมาด้วยเมืองรากกา (Raqqqa) ซึ่งเป็นเมืองขนาดใหญ่ของซีเรีย และจากนั้นได้เปลี่ยนชื่อกลุ่มเป็น กลุ่มรัฐอิสลามแห่งอิรักและซีเรีย

กลุ่มรัฐอิสลามแห่งอิรักและซีเรีย หรือกลุ่มไอซิส ได้ประกาศเป้าหมายโจมตีรัฐบาลอิรัก รัฐบาลซีเรีย ขนเผ่าที่เห็นต่างจากกลุ่มไอซิส กลุ่มติดอาวุธในอิรัก กองกำลังเพชเมร์กา (Peshmerga) ของชาวเคิร์ด กลุ่มกบฏในซีเรีย และกลุ่มติดอาวุธสายกลางที่ได้รับการสนับสนุนจากสหรัฐฯ ซึ่งเป้าหมายเหล่านี้ทำให้กลุ่มไอซิสได้รับการสนับสนุนจากประชาชนซุนนีในพื้นที่ (Khasraw. 2014: online) การมุ่งโจมตีกลุ่มกบฏต่างๆ ในซีเรีย ทำให้เกิดการตอบโต้จากกลุ่มเหล่านี้ ส่งผลให้ทิศทางของสงครามกลางเมืองซีเรียเปลี่ยนไป จากที่ฝ่ายกบฏมุ่งโจมตีรัฐบาลอัส-อัสซาด ได้หันไปโจมตีกลุ่มไอซิส ซึ่งการโจมตีกลุ่มไอซิสไม่ได้ทำให้กลุ่มประสพกับความยากลำบากหรือลดบทบาทลงเลย เนื่องจากกลุ่มไอซิสสามารถระดมแนวร่วมได้เป็นจำนวนมาก แนวร่วมเหล่านี้มาจากอดีตสมาชิกของกลุ่มกบฏต่างๆ ที่ย้ายมาสนับสนุนกลุ่มไอซิส นอกจากนี้ยังได้รับเงินทุนและอาวุธที่ยึดมาจากกลุ่มกบฏต่างๆ ซึ่งกลุ่มกบฏเหล่านี้ได้รับอาวุธและเงินจากประเทศภายนอกอย่างสหรัฐฯ ซาอุดีอาระเบีย กาตาร์ เป็นต้น โดยส่งผ่านกองทัพปลดปล่อยซีเรีย เพื่อใช้ในการต่อต้านรัฐบาลอัสซาด ด้วยศักยภาพของกลุ่มไอซิสที่ปฏิบัติการด้วยความรวดเร็ว ไม่จำกัดจำนวนครั้ง และใช้วิธีการรุนแรง โดยเฉพาะการใช้ระเบิดพลีชีพ ทำให้ในปลาย ค.ศ. 2013 กลุ่มไอซิสขึ้นเป็นแนวหน้าของกลุ่มติดอาวุธในซีเรีย และยังสามารถเข้ายึดพื้นที่ทางเหนือและตะวันออกเฉียงเหนือของซีเรียได้เป็นจำนวนมาก

⁷สถานการณ์ในซีเรียทำให้อะบู มุฮัมมัด อัล-จูลานี (Abu Mohammad al-Julani) ชาวซีเรียที่เป็นสมาชิกระดับสูงของกลุ่มไอเอสโอเข้าไปตั้งกลุ่มติดอาวุธในซีเรียเพื่อต่อต้านรัฐบาลอัสซาดในชื่อ กลุ่มแนวหน้าอัล-นุสรา (al-Nusra Front, Jabhat al-Nusra - JN) ในช่วงปลาย ค.ศ. 2011 ซึ่งอัล-จูลานีได้ประกาศว่า กลุ่มแนวหน้าอัล-นุสราเป็นกลุ่มนักรบมุญาฮิดีนที่มีปฏิบัติการในซีเรียมากกว่าจะเป็นสาขาของกลุ่มอัลกออิดะห์หรือกลุ่มไอเอสโอ

อย่างไรก็ดี การขยายปฏิบัติการของกลุ่มไอซิสจากอิรักเข้าไปยังซีเรียได้ก่อให้เกิดความขัดแย้งระหว่างกลุ่มไอซิสกับกลุ่มอัลกออิดะห์ ซึ่งความขัดแย้งระหว่างทั้งสองฝ่ายนั้นมีมานานแล้ว โดยมีสาเหตุจากความคิดเห็นส่วนใหญ่ที่ไม่ตรงกันในด้านแนวคิด อุดมการณ์ วิธีปฏิบัติการ รวมไปถึงการกำหนดยุทธศาสตร์ แต่ประเด็นที่ทำให้ความขัดแย้งขยายตัวเพิ่มมากขึ้นคือ การที่กลุ่มอัลกออิดะห์คัดค้านการขยายปฏิบัติการของกลุ่มไอซิสเข้าไปยังซีเรีย กลุ่มไอซิสได้เพิกเฉยและยังคงปฏิบัติการยึดพื้นที่อย่างต่อเนื่องก่อนจะประกาศตัดความสัมพันธ์กับกลุ่มอัลกออิดะห์ในเดือนกุมภาพันธ์ ค.ศ. 2014 และขยายปฏิบัติการของกลุ่มกลับไปยังอิรักในเดือนเมษายน ปีเดียวกัน

ในการขยายปฏิบัติการกลับไปยังอิรักนั้น กลุ่มไอซิสสามารถยึดเมืองสำคัญทางเหนือของอิรักได้ลงมาถึงตอนกลางของประเทศ เช่น ฟาลูกาห์ ซะมรรเราะห์ โมซูล อันบาร์ ดิกริต นินวา บาอิจิ และยึดเมืองชายแดนที่ติดกับซีเรียอย่างอัล-เคิม ในวันที่ 22 มิถุนายน ค.ศ. 2014 ทำให้กลุ่มไอซิสไม่ประสบกับปัญหาด้านการเคลื่อนย้ายกำลังพลและอาวุธ ซึ่งพื้นที่ที่กลุ่มไอซิสเลือกโจมตีนั้นล้วนเป็นพื้นที่ของชาวซุนนี ทำให้กลุ่มไอซิสสามารถยึดครองได้ง่ายขึ้น เนื่องจากมีการต่อต้านน้อยจากชาวซุนนีในพื้นที่ และพื้นที่เหล่านี้มีทรัพยากรธรรมชาติที่สำคัญอย่างน้ำมันและมีโรงกลั่นขนาดใหญ่ ซึ่งสร้างรายได้เป็นจำนวนมากให้แก่กลุ่มไอซิส นอกจากนี้การยึดเมืองโมซูลทำให้กลุ่มไอซิสได้รับอาวุธจำนวนมากจากทหารอิรักที่หนีไประหว่างการสู้รบ

เมื่อกลุ่มไอซิสสามารถยึดพื้นที่ขนาดใหญ่ทั้งในอิรักและซีเรียได้แล้ว จึงประกาศตั้งรัฐอิสลามในวันที่ 29 มิถุนายน ค.ศ. 2014 โดยมีอะบู บักร อัล-บัฆดาดี เป็นกาหลิบ รวมถึงเปลี่ยนชื่อกลุ่มเป็น กลุ่มรัฐอิสลาม หรือไอเอส (Islamic State - IS) โดยมีการบริหารพื้นที่ของรัฐอิสลามที่มีลักษณะการจัดการประหนึ่งรัฐคือ มีผู้นำสูงสุดคือ อะบู บักร อัล-บัฆดาดี และมีผู้นำระดับรอง 2 คนคือ อะบู อะลี อัล-อันบารี (Abu Ali al-Anbari) เป็นผู้ดูแลปฏิบัติการในซีเรีย และอะบู มุสลิม อัล-เติร์กมานี (Abu Muslim al-Turkmani) เป็นผู้ดูแลปฏิบัติการในอิรัก นอกจากนี้ยังมีสภาผู้บริหารอีก 12 คน ทำหน้าที่ดูแลประชาชนทั้งในอิรักและซีเรีย และมีสภาที่ทำหน้าที่ด้านต่างๆ เช่น การเงิน การสื่อสาร ศาสนา เป็นต้น (Cronin. 2015: online)

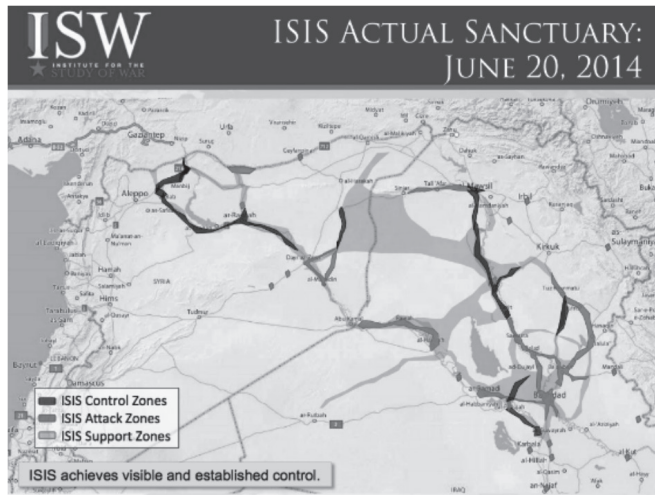

ภาพที่ 2: นายอะบู บักร อัล-บัฆดาดี ผู้นำกลุ่มไอเอสและกาหลิบ (Caliph) ของรัฐอิสลามใน ค.ศ. 2014
ที่มา: Morgan (2017)

การจัดการในรัฐอิสลามมีการนำกฎหมายชารีอะห์ (Sharia Law) มาใช้อย่างเข้มงวด เช่น ขโมยของจะต้องได้รับโทษถูกตัดมือ ต้องทำละหมาด 5 ครั้งตามเวลาที่หลักศาสนาอิสลามกำหนด ห้ามใช้ยาเสพติด แอลกอฮอล์ บุหรี่ และยังมีข้อห้ามที่กลุ่มไอเอสกำหนดเพิ่ม เช่น การถืออาวุธและธงที่ไม่ใช่ของไอเอสถือว่าเป็นสิ่งผิดกฎหมาย สถานที่เคารพบูชาจะถูกทำลายเนื่องจากการเป็นการนับถือพระเจ้าหลายองค์ซึ่งขัดกับหลักศาสนา ผู้หญิงต้องแต่งกายให้เรียบร้อย ถึงแม้ว่ากลุ่มไอเอสจะปกครองด้วยความเข้มงวดแต่ยังอนุญาตให้เด็กผู้หญิงสามารถไปโรงเรียนได้ แต่ต้องเรียนแยกกับเด็กผู้ชาย และแต่งกายให้เหมาะสมตามแบบอิสลาม (Al-Tamimi. 2014: online) นอกจากนี้กลุ่มไอเอสยังใช้อำนาจอ่อน (soft power) เข้ามาควบคุมพื้นที่ด้วย เช่น การสอนศาสนาให้ประชาชนในพื้นที่ การนำข้อความจากอัลกุรอานมาขึ้นป้ายโฆษณาเพื่อกระตุ้นให้ผู้หญิงสวมฮิญาบ และยังมีบริการสาธารณะให้แก่ประชาชนในพื้นที่ เช่น การตั้งสำนักงานไฟฟ้าเพื่อให้บริการตรวจสอบ ติดตั้ง และซ่อมแซมไฟฟ้า การแจกจ่ายขนมปัง ผักและผลไม้ให้แก่หลายๆ ครอบครัว การตั้งโรงอาหารสำหรับผู้ยากจน ตั้งสำนักงานเด็กกำพร้าเพื่อหาครอบครัวให้กับเด็ก การให้บริการรถโรงเรียน รวมถึงการบริการฉีดวัคซีนโปลิโอเพื่อป้องกันการแพร่กระจายของโรค (Zelin. 2014: online)

จากที่กล่าวมาข้างต้น จะเห็นได้ว่าเหตุการณ์ต่างๆ ตั้งแต่ ค.ศ. 2003 เป็นต้นมาล้วนมีปัจจัยต่างๆ ที่ส่งผลต่อความอ่อนแอและเข้มแข็งของกลุ่มไอเอส รวมไปถึงการเปลี่ยนแปลงเป้าหมายของกลุ่มให้มีความชัดเจนมากขึ้น ซึ่งจะเห็นได้จากการเปลี่ยนชื่อกลุ่มที่แสดงให้เห็นถึงการขยายตัวของเป้าหมายและขอบเขตในการปฏิบัติการ จากชื่อกลุ่มญะมาอัต อัล-เตฮีด วัล-ญิฮาด ที่เป็นการบอกถึงการทำสงครามศักดิ์สิทธิ์เพื่อต่อต้านมหาอำนาจภายนอกอย่างสหรัฐฯ และชาวซีอะห์ ได้เปลี่ยนไปเป็นกลุ่มตันซิม กอฮิดะ อัล-ญิฮาด ฟิ บิลาด อัล-รอฟีแดน ที่เป็นการบ่งบอกถึงการขยายความร่วมมือและการสนับสนุนจากอิรักและซีเรีย ซึ่งทั้งสองชื่อนี้บ่งบอกด้วยว่าเป้าหมายของกลุ่ม คือ การต่อต้านสหรัฐฯ และชาวซีอะห์ และเมื่อเปลี่ยนชื่อมาเป็นกลุ่มรัฐอิสลามแห่งอิรัก จึงทำให้เห็นว่า เป้าหมายของกลุ่มคือ การตั้งรัฐอิสลามในอิรัก ต่อมา เมื่อขยายปฏิบัติการเข้าไปยังซีเรีย ชื่อของกลุ่มเปลี่ยนเป็นกลุ่มรัฐอิสลามแห่งอิรักและซีเรีย เพื่อเป็นการบ่งบอกถึงเป้าหมายและขอบเขตของกลุ่มในการตั้งรัฐอิสลามในพื้นที่อิรักและซีเรีย การบริหารจัดการพื้นที่ที่ยึดมาได้นั้นทำประหนึ่งรัฐ มีการตั้งสภาบริหารพื้นที่ต่างๆ โดยมีเงินทุนจำนวนมากสนับสนุน ซึ่งเงินทุนขนาดใหญ่นี้ทำให้กลุ่มไอเอสสามารถปฏิบัติการได้อย่างไม่จำกัด และสามารถยึดพื้นที่ได้ปีนจำนวนมาก จนนำไปสู่การประกาศตั้งรัฐอิสลามและเปลี่ยนชื่อเป็นกลุ่มไอเอส ใน ค.ศ. 2014⁸

⁸รัฐอิสลามที่ประกาศใน ค.ศ. 2014 ดำรงอยู่เพียง 3 ปีเพราะสูญเสียฐานที่มั่นในอิรักและซีเรีย ใน ค.ศ. 2017 จนทำให้ทุกวันนี้กลับไปเป็นกลุ่มมุสลิมติดอาวุธหัวรุนแรงดั้งเดิม

ภาพที่ 3: พื้นที่ภายใต้การยึดครองและปฏิบัติการในอิรักและซีเรีย ก่อนการสถาปนาตั้งรัฐอิสลาม
ที่มา: Institute for the Study of War. (2014)

สรุปผลการวิจัย

กลุ่มไอเอสที่ประกาศสถาปนารัฐอิสลามในวันที่ 29 มิถุนายน ค.ศ. 2014 นั้นได้มีกระบวนการก่อกำเนิดมาตั้งแต่ ค.ศ. 2003 โดยใช้ชื่อว่า กลุ่มญะมาอัต อัล-เตาฮีด วัล-ญูฮาด ที่นำโดยนายอะบู มุสอับ อัล-ซอร์กาวิ ชาวจอร์แดน ซึ่งกลุ่มญะมาอัต อัล-เตาฮีด วัล-ญูฮาด เกิดจากการรวมตัวของ นักรบมุสลิมชาวซุนนีจากหลากหลายประเทศในตะวันออกกลางที่เข้าไปในอิรัก โดยมีเป้าหมายเพื่อต่อต้านการยึดครองของสหรัฐฯ ในอิรัก กลุ่มนี้มุ่งใช้การโจมตีด้วยวิธีการลอบสังหาร การใช้ระเบิดพลีชีพ และการกระเบิดรถยนต์ เป็นต้น ซึ่งวิธีการเหล่านี้ได้สร้างความเสียหายเป็นจำนวนมาก และจากปฏิบัติการทำให้กลุ่มเป็นหนึ่งในกลุ่มติดอาวุธที่สร้างความเสียหายมากที่สุดกลุ่มหนึ่งในอิรัก ต่อมาได้เปลี่ยนชื่อเป็น กลุ่มต้นซิม กออิดะ อัล-ญูฮาด פי ปีลาต อัล-รอฟีदान ซึ่งการเปลี่ยนชื่อกลุ่มนี้น่าจะมาจาก การได้แนวร่วมและเงินทุนจากซีเรีย ซึ่งถูกส่งมาจากชายชาวซีเรียที่มีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับซอร์กาวิ กลุ่มยังคงใช้ปฏิบัติการรุนแรงที่สร้างความเสียหายมาก ทำให้สหรัฐฯ ประกาศให้เป็นกลุ่มก่อการร้าย และโจมตีฐานที่มั่นของกลุ่มเป็นผลให้ซอร์กาวิเสียชีวิต ถึงแม้ว่าผู้นำกลุ่มอย่างซอร์กาวิจะเสียชีวิต บทบาทของกลุ่มต้นซิม กออิดะ อัล-ญูฮาด פי ปีลาต อัล-รอฟีदान ไม่ได้ลดลงไปด้วย ผู้นำที่ขึ้นมาใหม่อย่าง นายอะบู โอมาร์ อัล-บฆดาดี ชาวอิรักได้ดำเนินยุทธศาสตร์ตามแบบซอร์กาวิ และได้เปลี่ยนชื่อกลุ่มเป็นกลุ่มรัฐอิสลามแห่งอิรักหรือไอเอสไอ เขาได้รวมกลุ่มติดอาวุธอีกหลายกลุ่มในอิรักเข้าไว้ด้วยกัน โดยมีเป้าหมายโจมตีชาวซีกข์และชาวซุนนีที่ทำงานให้กับรัฐบาลซีอะห์ของอิรัก และโจมตีสถานที่ต่างๆ โดยใช้การวางระเบิดรถยนต์ ซึ่งทำให้เกิดความเสียหายแก่ชีวิตและทรัพย์สินเป็นจำนวนมาก จึงทำให้เกิดการต่อต้านจากชาวซุนนีในอิรัก และนำไปสู่การโจมตีกลุ่มไอเอสไอด้วยกองกำลังร่วมระหว่างชาวซุนนี กองกำลังความมั่นคงอิรักและกองทัพสหรัฐฯ การโจมตีทำให้ผู้นำของกลุ่มไอเอสไอ และสมาชิกบางส่วนเสียชีวิตและถูกจับ ศักยภาพของกลุ่มไอเอสไอก็อ่อนแอลง ผู้นำที่ขึ้นมาใหม่อย่าง

นาย อะบู บักร อัล-บัฆดาดี ชาวอิรักจึงดำเนินยุทธศาสตร์ใหม่เพื่อช่วยเหลือสมาชิกที่ถูกจับออกจากคุก และรวมสมาชิกเหล่านี้ขึ้นเป็นกลุ่มเล็กๆ เพื่อขยายปฏิบัติการของกลุ่มในการยึดพื้นที่สำคัญในอิรัก ตลอดจนขยายปฏิบัติการเข้าไปยังซีเรีย และยึดพื้นที่ทางเหนือของซีเรียได้ จากนั้นได้เปลี่ยนชื่อกลุ่มเป็น กลุ่มรัฐอิสลามแห่งอิรักและซีเรียหรือไอซิส เมื่อได้ฐานที่มั่นในซีเรียแล้วกลุ่มไอซิสจึงขยายปฏิบัติการกลับไปยังอิรัก ยึดพื้นที่ทางเหนือและตะวันออกเฉียงเหนือของอิรักได้และประกาศตั้งรัฐอิสลามอีกทั้งเปลี่ยนชื่อกลุ่มเป็นกลุ่มรัฐอิสลามหรือไอเอส ใน ค.ศ. 2014 ซึ่งแสดงให้เห็นถึงเป้าหมายของการตั้งรัฐอิสลามที่ไม่จำกัดขอบเขตอีกต่อไป การเปลี่ยนชื่อของกลุ่มไอเอสตั้งแต่ชื่อแรกเป็นต้นมา ทำให้เห็นการเปลี่ยนแปลงในด้านเป้าหมาย และขอบเขตการปฏิบัติการที่ขยายตัวมากขึ้น จากเดิมที่เป็นกลุ่มติดอาวุธต่อต้านสหรัฐฯ และชาวซีอะห์ และต่อสู้เพื่อชาวซุนนี ได้ขยายเป้าหมายไปสู่การตั้งรัฐอิสลามในพื้นที่อิรักและซีเรียด้วย ซึ่งคาดว่าจะทำให้กลุ่มไอเอสได้แนวร่วมในการปฏิบัติการเพิ่มมากขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- จรัญญ์ มะลูลิ้ม. (2557). *Arab Spring: การลุกฮือที่เปลี่ยนโฉมหน้าของโลกอาหรับ*. กรุงเทพฯ: สยามปริทัศน์.
- _____. (2557). รัฐอิสลามในอิรักและซีเรีย The Islamic State of Iraq and Syria (ISIS). *จุลสารความมั่นคงศึกษา*. 149: 1-41.
- จิตรภรณ์ จิตรธร. (2557). ISIS กับการเปลี่ยนแปลงในวันออกกลาง (Islamic State of Iraq and Greater Syria). กรุงเทพฯ: ศูนย์ศึกษายุทธศาสตร์ สถาบันวิชาการป้องกันประเทศ.
- ไวส์ลี, ไมเคิล. (2558). *ISIS: เจาะลึกกองกำลังรัฐอิสลาม* (ISIS: Inside the Army of Terror). กรุงเทพฯ: มติชน.
- อาทิตย์ ทองอินทร์. (2559). *ขบวนการรัฐอิสลาม* (Islamic State : IS). นนทบุรี: สถาบันคลังปัญญาต้านยุทธศาสตร์ชาติ มหาวิทยาลัยรังสิต.
- Al-Tamimi, Aymenn Jawad. (2014). *The Dawn of the Islamic State of Iraq and Ash-Sham*. Retrieved September 10, 2018 from <http://www.aymennjawad.org/14363/the-dawn-of-the-islamic-state-of-iraq-and-ash-sham>
- Cronin, Audrey Kurth. (2015). *ISIS is Not a Terrorist Group: Why Counterterrorism Won't Stop the Latest Jihadist Threat*. Retrieved October 15, 2018, from http://heinonline.org.ezproxy.standrews.ac.uk/HOL/Page?handle=hein.journals/fora94&start_page=87&collection=journals&id=371
- Fishman, Brian. (2006). After Zarqawi: The Dilemmas and Future of Al Qaeda in Iraq. *The Washington Quarterly*. 29(4): 19-32.
- Gerges, Fawaz A. (2017). *ISIS a History*. Princeton: Princeton University Press.
- Institute for the Study of War. (2014). *ISIS Sanctuary Map: June 20, 2014*. Retrieved on March 19, 2019, from <http://www.understandingwar.org/backgrounder/isis-sanctuary-map-june-20-2014>

- Khasraw, Zana. (2014). The Rise and Fall of Islamic State of Iraq and Al-Sham (Levant) ISIS. In **Global Security Studies**. 5(2): pp. 1-11.
- Lewis, Jessica D. (2013). **Aqi's "Soldiers' Harvest" Campaign**. Retrieved on January 15, 2019, from <http://www.understandingwar.org/backgrounder/aqis-soldiers-harvest-campaign>
- Moubayed, Sami. (2006). **Abu Al-Ghadia to Build on Al-Zarqawi's Legacy in Iraq**. Retrieved on January 15, 2019, from <https://jamestown.org/brief/abu-al-ghadia-to-build-on-al-zarqawis-legacy-in-iraq/>
- O'Connell, Thomas. (2006). **Abu Musab al-Zarqawi**. Retrieved on March 19, 2019, from http://content.time.com/time/specials/packages/article/0,28804,2019341_2017103_2017102,00.html
- Synovitz, Ron. (2009). **Tension Runs Deep between Iraqi Government and Awakening Councils**. Retrieved on October 10, 2018, from https://www.rferl.org/a/Tension_Runs_Deep_Between_Iraqi_Government_and_Awakening_Councils/1604222.html
- U.S. Department of the Treasury. (2005). **Treasury Designates Individual Financially Fueling Iraqi Insurgency, Al Qaida**. Retrieved on September 20, 2018, from <https://www.treasury.gov/press-center/press-releases/Pages/js2206.aspx>
- Morgan, Wesley. (2017). **Top commander says ISIS leader most likely still alive**. Retrieved on March 19, 2019, from <https://www.politico.com/story/2017/08/31/abu-bakr-al-baghdadi-likely-alive-242210>
- Zelin, Aaron. (2014). **The Islamic State of Iraq and Syria Has a Consumer Protection Office: A Guide to How the Militant Group Overrunning Iraq Wins Hearts and Minds**. Retrieved on September 20, 2018, from <https://www.theatlantic.com/international/archive/2014/06/the-isis-guide-to-building-an-islamic-state/372769/>